

Nederland schijnt de status te verwerven van een Postzegelfabrikant. Het lijkt erop dat de verzamelaar een soort van vaste financiële inkomensbron wordt voor Post.nl. De waardebonnen die de verzamelaars verzamelen worden steeds duurder en worden bijna niet gebruikt om hun tegenwaarde te verzilveren in de vorm van een nog te verlenen en vooraf betaalde dienst. Elke actieve verzamelaar betaalt honderden euro's per jaar om de verzameling compleet te houden. Er komen zelfs 'zilveren' zegels op de markt waarmee een aangetekend stuk kan worden verstuurd maar die in aanschaf maar liefst ± € 25,00 gaan kosten. De conclusie is dat dus louter en alleen op verkoop aan verzamelaars en handelaars is gericht en niet meer op de vooraf betaalde dienst.

Ik ben bewust begonnen het een "postzegel" te noemen alhoewel het woord "frankeerzegel" beter de lading dekt.

Het idee voor zegels als bewijs van een vooruitbetaling als briefport schijnt te zijn bedacht door Anne-Genevière de Bourbon, hertogin van Lonqueville. Zij was de maîtresse van Nicolas Fouquet, de superintendent van Financiën. Het schijnt dat zij hem heeft voorgesteld om kleine stukjes papier te vervaardigen en die te voorzien van vislijm. Die strookjes staan nu bekend als *billets de port payé*. Op de strookjes stond gedrukt 'Port payé le .....jour de l'an mille six cent cinquante....' (port betaald de ...dag van het jaar 165....). De strookjes werden voor een sou verkocht in kloosters, gerechtsgebouwen, universiteiten en gevangenissen. De afzender vulde met de hand de datum in, plakte het strookje op de brief en deed die in een van de daarvoor op straathoeken staande brievenbussen. Er kwam een eind aan deze dienst doordat de brievenbussen regelmatig werden vernield en de brieven vaak werden beschadigd. Hoewel er veel documentatie uit die tijd is en de zegels uitvoerig in de archieven is beschreven is er nog nooit één exemplaar uit die tijd teruggevonden.

Voor zover verder bekend is op 8 augustus 1653 voor het eerst, in Parijs, een gegomde postzegel uitgegeven. De door Renouard de Villayer opgezette *Petite Poste* had de primeur in dezen. In 1944 werd het familiewapen van Renouard de Villayer afgebeeld op een herdenkingszegel van de Franse post ter gelegenheid van de dag van de postzegel. *Petite Post* werd gezien als een economische mislukking maar werd wel met succes nagebootst in andere Europese steden. Bijvoorbeeld door London Penny Post vanaf 1680.

In *The Romance of the Postage Stamp* (de romantiek van de postzegel) van Gustav Schenk, zou een Schotse scheepvaartmaatschappij in 1811 gegomde zegels hebben gebruikt voor haar eigen postdienst. Het wordt alleen als aannames vermeld en bewijsmateriaal ter ondersteuning wordt verder niet geleverd. Maar Schotland beweert aan de hand van deze aannames wel de bakermat te zijn van de gegomde postzegel.

Een boekhandelaar uit Dundee, James Chalmers, hield zich vanaf 1825 actief bezig met de hervorming van het postgebeuren. Hij deed ook verschillende voorstellen om de postdienst te verbeteren tussen Dundee en Londen. Hij is begonnen zich hierin te verdiepen nadat Robert Wallace, Parlements lid voor Geenock, zich in het parlement negatief uitte over de postdienst. Er werd een Prijsvraag voor Financiën uitgeschreven waarop Chalmers zijn ideeën indiende waaronder het gebruik van strookjes (dat wil zeggen postzegels). Die werden echter als ongeschikt afgewezen. Toen er later wel volgens zijn ingediende ideeën werd gewerkt reageerde hij verbolgen. Hij schreef op 1 oktober 1839 daarover een brief aan Rowland Hill. Deze wordt officieel gezien als de ontwikkelaar van de moderne postdienst en uitvinder van de postzegel.

Op 22 februari 1837 publiceerde Rowland Hill een brochure waarin een aantal voorstellen werd gedaan om de Post te hervormen. Hij stelde daarin voor om een stukje papier te gebruiken dat juist groot genoeg is om door het stempel te worden bedekt en dat aan de achterzijde voorzien is van een laagje

lijm. De verzender zou dan dat stukje papier, door het aanbrengen van enig vocht, op de achterzijde van de brief kunnen plakken. Dit hervormingsvoorstel zou daarmee negen maanden eerder zijn gedaan dan dat van James Chalmers. Uit de brief die Chalmers op 1 oktober 1840 stuurde met daarin zijn hervormingsvoorstellen blijkt dat hij de brochure van Hill niet kende. Hij kwam echter wel tot dezelfde conclusie dat er nodig het één en ander moest veranderen. Toen hij later beseftte zijn voorvoorstellen tot hervorming ook al door Hill waren ingediend was Chambers wel zo eerlijk om zijn eigen aanspraken in te trekken. Op 18 mei 1840 schreef hij daartoe een brief aan Hill met de tekst: *'Mijn reden om niet eerder te antwoorden kwam voort uit het verlangen de zegels in gebruik te zien. Ik beschouw het uitsluitend als een daad van rechtvaardigheid tegenover mijzelf om aan u uiteen te zetten wat mij ertoe bracht een mededinger te worden, want ik zou mijzelf nooit als zodanig opgeworpen hebben als ik had geweten dat iemand anders, met name u, al een soortgelijke opzet had voorgesteld. Ik kan alleen maar betreuren dat ik er door mijn onwetendheid toe werd gebracht anderen en mijzelf in deze aangelegenheid in moeilijkheden te brengen'*. Daarmee erkende James Chambers nog tijdens zijn leven dat Sir Rowland Hill oudere aanspraken had.

Helaas was daarmee de kous nog niet af. Direct na het overlijden van Hill opende de zoon van James Chalmers de aanval op het aanspraak-recht. De zoon, Patrick Chalmers, was eigenaar van de *Dundee Advertiser* en schreef veel artikelen die probeerden het aandeel van zijn vader in het werk van de posthervorming en als uitvinder van de zelfklevende postzegel te achterhalen. Hierop ontstond een artikelenoorlog tussen Patrick Chalmers en Pearson Hill waarin de laatste de eerste behoorlijk van repliek diende. Tussen 1884 en 1889 onderzocht rechter John Tiffany wiens aanspraak gerechtvaardigd was en oordeelde dat de rechten bij Sir Rowland Hill toebehoorde.

Al eerder was er ook al een claim ingediend door dr. John Gray als uitvinder van de gegomde postzegel. Toen Rowland Hill in 1864 werd verheven tot de adelstand reclameerde Gray dat hij al in 1834 ideeën had ingediend om de post te hervormen. Daaronder inbegrepen de invoering van gegomde postzegels. Gray heeft tussen 1819 en 1874 bijna twaalfhonderd artikelen en brochures geschreven, van entomologie tot de stedelijke riolering, meer in geen daarvan is ook maar de geringste verwijzing gevonden naar de door hem geclaimde verbetering van het postverkeer. Ook deze claim is om die reden niet terecht.

Anderen die claimden de titel 'vader van de postzegel' te mogen dragen zijn:

- Samuel Forrester (een Schotse belastingambtenaar).
- Charles Whiting, een Londense handelaar in kantoorbenodigdheden, beweert al in 1834 'franco zegels' te hebben voorgesteld.
- Samuel Roberts (uit Llanbryn-mair in Wales) zou in 1827 een plan hebben ingediend.
- Francis Worrell Stevens, een collega-onderwijzer van Rowland Hill. Geeft als datum 1833 op.
- Ferdinand Egarter uit Spittal in Oostenrijk.
- Laurens Košir of Koschier uit Laibach (Ljubljana in Kroatië). Die zou op 11 mei 1836 een voorstel hebben ingediend maar dat werd door zijn Oostenrijkse superieuren genegeerd.
- Curry Gabriel Treffenberg. Die zou in 1823 een ontwerp hebben gemaakt voor gezegeld briefpapier met de naam *carta sigilata*.

Ferdinand Egarter claimde overigens niet zelf dat hij recht had op de titel. Maar in 1938 werd er een brief van hem gevonden met de datum 20 februari 1839 die was voorzien van een bruine postzegel van 1 kreutzer. Deze brief is in 1952 door een commissie van Oostenrijkse filatelisten onderzocht maar die kwamen er niet uit. Er stonden op de postzegel de letter O.P. en die zouden kunnen betekenen Orts Post (lokale post). In de jaren 1830 was het gebruikelijk om de postbode een fooi van 1 kreutzer te geven voor het bestellen van een brief. Het zou dus kunnen zijn dat de zegel om die reden was geplakt.

Wordt vervolgd